

Matematyczne aspekty wyborów

Na podstawie wykładu
Krzysztofa Ciesielskiego

Skrypt autorstwa
Arkadiusza Dąbala

Wersja z dnia:
2024-12-06

Contents

1 Preliminaria	2
1.1 Jak wyglądają aktualnie wybory?	2
1.2 Prawo Ciesielskiego	4
2 Treść właściwa	5
2.1 Metody głosowania (system wyborczy)	5
2.1.1 Metoda zwycięzcy	5
2.1.2 MZU - Metoda zakładająca uporządkowanie	9
2.1.3 Metoda TAK/NIE	19
2.1.4 Metody porządkowe	22
3 Deser	28

1 Preliminaria

1.1 Jak wyglądają aktualnie wybory?

Komentarz

Materiał ten nie ma w żadnym stopniu charakteru politycznego, a wyłącznie charakter matematyczny.

Przykład 1.1

Rozważmy poniższe dane, oparte na 6 partiach, 1000 głosach i 6 mandatów do rozdania:

Nazwa	Głosy	: 1	: 2	: 3	: 4	Otrzymane mandaty
Filateliści	380	380	190	127	87	3
Gitarzyści	192	192	96	64		2
Szachiści	180	180	90			1
Piłkarze	96	96	48			1
Lotniarze	90	90				0
Kolejarze	62	62				0

System ten działa w następujący sposób:

- Liczby głosów dzielone są przez kolejne liczby naturalne dodatnie (tak jak w tabeli).
- Wybierane są z tej tabeli 6 największych liczb (wytluszczone druk).
- Liczba mandatów zależy od liczby wytluszczonych liczb w wierszu partii.

Przykład 1.2

Rozważmy tę samą tabelę, ale założmy, że partia **Gitarzyści** nie przekroczyła progu 5%.

Nazwa	Głosy	: 1	: 2	: 3	: 4	Otrzymane mandaty
Filateliści	380	380	190	127	87	3
Gitarzyści	192	192	96	64	—	—
Szachiści	180	180	90			2
Piłkarze	96	96	48			1
Lotniarze	90	90				1
Kolejarze	62	62				0

Przykład 1.3

Rozważmy następującą tabelę z 5 mandatami do rozdania:

Nazwa	Głosy : 1	: 2	: 3	: 4	Mandaty
Rybacy	6000	3000	2000	1500	3
Myśliwi	5700	2850	1900		2
Artyści	1950	975			0

Partia **Rybacy** prowadziła kampanię przeciwko **Myśliwym**, w wyniku czego liczba otrzymanych głosów zmieniła się następująco:

- Partia **Rybacy** zyskała 400 głosów (+400)
- Partia **Myśliwi** straciła 600 głosów (-600)
- Partia **Artyści** zyskała 200 głosów (+200)

Nazwa	Głosy : 1	: 2	: 3	: 4	Mandaty
Rybacy	6400	3200	2133		3
Myśliwi	5100	2550	1700		2
Artyści	2150	1075			0

Komentarz

Tym oto sposobem partia **Myśliwi** stracili jeden mandat na rzecz partii **Artyści**.

Przykład 1.4

Rozważmy wyniki głosowania dla dwóch partii z 6 mandatami do rozdania.

Nazwa	Głosy : 1	: 2	: 3	: 4	: 5	Mandaty
Matematycy	1200	600	400	300	240	5
Politycy	201	101				1

Popatrzmy na głosy bezpośrednio na konkretnych kandydatów z każdej partii:

Nazwa	Głosy
Kwadrat	201
Trójkąt	200
Stożek	200
Walec	200
Suma	200
Iloczyn	199

Nazwa	Głosy
Magister	35
Magistra	34
Urzędnik	33
Urzędas	33
Pani Basia	33
Pan Andrzej	33

Komentarz

Tym oto sposobem mandatu nie otrzymuje **Iloczyn**, mimo że zdobył więcej głosów niż **Magister**.

Przykład 1.5

Rozważmy sytuację, w której państwo jest podzielone na dwa bloki, oba mające po 50% wpływu na wyniki wyborów. Każdy blok ma przyznać po 4 mandaty.

W bloku A znajdowały się dwie partie: PZK (Partia Zwolenników Kawy) i PZH (Partia Zwolenników Herbaty), z których każda otrzymała po 25% głosów w ogólnokrajowym głosowaniu. W bloku B znajdowała się partia PZA (Partia Zwolenników Alkoholu) oraz inne partie, które nie przekroczyły progu 5%. Przedstawmy liczbę uzyskanych głosów w PZA:

Nazwa	Głosy
Żubr	19995
Żubrówka	2
Soplica	2
Pan Tadeusz	1

Komentarz

I tym oto sposobem wygrywają osoby, które dostają 2 lub 1 głos.

1.2 Prawo Ciesielskiego

Rozważmy głosowanie względem 2 partii z 7 mandatami:

Nazwa	Głosy:1	:3	:5	:7	:9	Mandaty
Kelnerzy	1050	350	210	150	117	4
Sportowcy	1008	336	202	144		3

Partia **Sportowcy** postanowiła się rozdzielić na dwie partie i startować osobno:

Nazwa	Głosy:1	:3	:5	:7	:9	Mandaty
Kelnerzy	1050	350	210	150	117	3
Piłkarze	504	168	101			2
Siatkarze	504	168	101			2

Komentarz

Tym oto sposobem partia **Sportowcy** zdobyła większość.

2 Treść właściwa

2.1 Metody głosowania (system wyborczy)

Wprowadźmy kilka oznaczeń, niech:

W - zbiór wszystkich wyborców,

K - zbiór wszystkich kandydatów.

- Ten sam układ głosów (zestaw głosów) daje ten sam wynik (funkcja).
- Każdy układ głosów daje jakiś wynik (może być $\emptyset$).

Definicja 2.1 (Model)

Model to układ głosów (z przyporządkowanymi wyborcami).

Definicja 2.2 (Metoda anonimowa)

Metoda jest anonimowa, wtedy i tylko wtedy (w skrócie: $\Leftrightarrow$), gdy wszyscy wyborcy są traktowani tak samo, $\Leftrightarrow \forall_{x,y \in W}$ zamiana głosów x i y nie zmienia wyniku.

Komentarz

Alternatywnie, metoda nie jest anonimowa $\Leftrightarrow \exists_{x,y \in W}$ takie, że zamiana głosów x i y istotnie zmienia wynik.

Definicja 2.3 (Metoda neutralna)

Metoda jest neutralna, $\Leftrightarrow$ wszyscy kandydaci są traktowani tak samo, $\Leftrightarrow \forall_{x,y \in K}$ zamiana ról x i y nie zmienia wyniku.

Komentarz

Alternatywnie, metoda nie jest neutralna $\Leftrightarrow \exists_{x,y \in K}$ takie, że zamiana ról x i y istotnie zmienia wynik, dokładniej definiując:

jeśli $\exists k_1, k_2 \in K : W_1 = \{w_1, w_2, \dots, w_i\}$ głosowali na k_1 , a $W_2 = \{w_{i+1}, w_{i+2}, \dots, w_j\}$ głosowali na k_2 to jeżeli kandydaci Ci "zamieniają się" wyborcami (zbiorami W_1, W_2), to k_1 i k_2 zamieniają się wynikami.

Definicja 2.4

Trzy rodzaje metod ze względu na wyniki:

- 1) Metoda zwycięzcy (MZ) – wybiera zwycięzcę (zwycięzców),
- 2) Metoda porządkowa (MP) – wynik to słaby porządek na zbiorze K ,
- 3) Metoda rozdziału (MR) – wynik to podział pewnych dóbr między kandydatów.

2.1.1 Metoda zwycięzcy

Definicja 2.5 (Klasyczna metoda zwycięzcy)

Klasyczna metoda zwycięzcy (klasyczna MZ) polega na tym, że każdy wyborca głosuje na dokładnie jednego kandydata. Zbiór

$$\Sigma = \{m : W \rightarrow K\}$$

jest zbiorem modeli, gdzie m jest modelem. Klasyczną metodę zwycięzcy możemy opisać funkcją

$$f : \Sigma \rightarrow P(K).$$

Definicja 2.6 (Semi-klasyczna metoda zwycięzcy)

Semi-klasyczna MZ polega na tym, że każdy wyborca głosuje na co najmniej jednego kandydata:

$$\Sigma = \{m : W \rightarrow P(K) \setminus \emptyset\}.$$

Metodę tę można opisać funkcją

$$f : \Sigma \rightarrow P(K).$$

Definicja 2.7 (Metoda efektywna)

Metoda zwycięzcy jest efektywna $\Leftrightarrow$ zawsze wyłania przynajmniej jednego zwycięzcę.

Przykład 2.1 (Przykłady metod głosowania)**Metody klasyczne:**

- 1) Dyktatura – $\exists p \in W$: wynik jest tożsamy z głosem p .
- 2) Monarchia – dany kandydat $k \in K$ wygrywa niezależnie od głosowania.
- 3) Metoda większości – wygrywa kandydat (lub kandydaci), który(a) otrzymał(a) najwięcej głosów.
- 4) Metoda bezwzględnej większości – wygrywa kandydat $k \in K$, który otrzymał co najmniej $\lfloor \frac{\#W}{2} \rfloor + 1$ głosów.
- 5) Metoda super większości – wygrywa kandydat, który uzyskał co najmniej q głosów, gdzie $q > \frac{\#W}{2}$.
- 6) Metoda status quo – *Założenie*: $\exists$ pewien stan z jednym zwycięzcą.
Głosowanie metodą większości (lub super większości):
  - jeśli metoda daje wynik, zwycięża "nowy" kandydat,
  - jeśli metoda nie daje wyniku, zwycięża dotychczasowy kandydat.

Przykład: referendum.

- 7) Metoda większości ważonej – ($W = \{a_1, \dots, a_n\}$), gdzie głos a_i ma wagę $w_i \geq 0$. Wygrywa ten, kto otrzyma ponad $\frac{w_1 + \dots + w_n}{2}$ punktów.
- 8) Metoda głosowania blokowego – $W = W_1 \cup \dots \cup W_n$, gdzie W_k to zbiór wyborców bloku. W_k podejmuje decyzję większością głosów. W przypadku remisu wybierają zwycięzcę w W_k . Głos z W_k ma wagę i_k . Wygrywa kandydat z największą liczbą punktów.

Metody semi-klasyczne:

- 9) Metoda n-głosów – każdy wyborca głosuje na n kandydatów, a zwycięża ten, kto uzyska najwięcej głosów.
- 10) Szeroka metoda n-głosów – każdy głosuje na n kandydatów, ale mamy n zwycięzców (lub więcej w przypadku remisu na ostatnim "wygrywającym" miejscu)

Metoda ani klasyczna, ani semi-klasyczna:

- 11) Metoda punktowa – każdy wyborca $w \in W$ ma do rozdysponowania p punktów ($p \in \mathbb{N}$) między kandydatów. Zwycięża kandydat z największą liczbą punktów.

Definicja 2.8 (Metoda decyzyjna)

Metoda zwycięzcy jest decyzyjna $\Leftrightarrow$ w każdym modelu wyłania dokładnie jednego zwycięzcę.

Definicja 2.9 (Metoda prawie decyzyjna)

Metoda zwycięzcy jest prawie decyzyjna $\Leftrightarrow$ w każdym modelu wyłania co najwyżej jednego zwycięzcę. Sytuacja, w której nie ma zwycięzcy, zachodzi wtedy, gdy więcej niż jeden kandydat uzyskał tę samą, najwyższą liczbę punktów.

Ćwiczenie 2.1 (Z ćwiczeń)

Zbadaj kto jest zwycięzcą w głosowaniu przez 99 osób na kandydatów: **Anastazy, Bermudy, Cezary**, jeśli otrzymano następujące wyniki metodą porządkową:

Liczba głosów	Wynik porządkowy
18	ABC
15	ACB
24	BAC
8	BCA
16	CAB
18	CBA

Ćwiczenie 2.2

Dane są wyniki głosowania:

Imię	Liczba głosów
Jaś	100
Małgosia	1

Zrób tak, by Małgosia wygrała.

Ćwiczenie 2.3

Uzupełnij tabelę:

	Anonimowa	Neutralna	Efektywna
Dyktatura	-	+	+
Monarchia	+	-	+
Metoda Większości	+	+	+

Definicja 2.10 (Kryterium jednoznacznej bezwzględnej większości)

Metoda zwycięzcy (MZ) spełnia kryterium jednoznacznej bezwzględnej większości, wtedy i tylko wtedy, gdy kandydat, który otrzyma ponad 50% głosów, jest jedynym zwycięzcą.

Stwierdzenie 2.1

Mamy klasyczną metodę zwycięzcy, taką że $\#K = 2$, a głosowanie odbywa się według zasady bezwzględnej większości. Wówczas metoda jest prawie decyzyjna.

Dowód:

1° Załóżmy, że liczba wyborców $\#W$ jest nieparzysta - OK.

2° Liczba wyborców $\#W$ jest parzysta:

- jeden kandydat ma więcej niż 50% głosów - OK.
- remis, czyli obaj mają po 50% - nie ma zwycięzcy (dlatego metoda jest prawie decyzyjna).

□

Stwierdzenie 2.2

Metoda jest decyzyjna $\Rightarrow$ metoda jest prawie decyzyjna.

Definicja 2.11 (Metoda monotoniczna ze względu na zwycięzcę)

Z: MZ - klasyczna lub semi-klasyczna. Metoda jest monotoniczna ze względu na zwycięzcę, wtedy i tylko wtedy, gdy kandydat A jest zwycięzcą, a jeśli wybierzemy kandydata B różnego od A ($B \neq A$) oraz jego grupę wyborców, to jeśli ta grupa zmieni swoje głosy bez straty dla A (czyli zmiana nastąpi zgodnie z następującymi dozwolonymi operacjami):

M	$\Rightarrow$	N
$A \ B$	$\Rightarrow$	$A \ B$
$- \ -$	$\Rightarrow$	$- \ -$
$+ \ +$	$\Rightarrow$	$+ \ +$
$- \ +$	$\Rightarrow$	$+ \ -$

to: $\Rightarrow A$ nadal wygrywa.

Komentarz

Czyli, jeżeli ktoś, kto nie głosował na zwycięzcę (A), a głosował na kandydata B , zmieni swój głos na zwycięzcę (A), to (A) nadal wygrywa.

Definicja 2.12 (Metoda kwoty)

MZ klasyczna lub semi-klasyczna jest metodą kwoty (większości kwalifikowanej), wtedy i tylko wtedy, gdy istnieje q (kwota), taka że liczba głosów o tej własności, że kandydat A jest zwycięzcą wtedy i tylko wtedy, gdy A otrzymał co najmniej q głosów.

Komentarz

Często kwota wyrażana jest w procentach, a wówczas stosuje się nieraz nierówność słabą.

Twierdzenie 2.1 (Maya - Kenneth Maya, 1952r)

Z: Klasyczna metoda zwycięzcy oraz $\#K = 2$. Jeżeli metoda ta jest metodą:

- (1) anonimową
- (2) neutralną
- (3) monotoniczną ze względu na zwycięzcę
- (4) prawie decyzyjną

$\Rightarrow$ jest metodą bezwzględnej większości.

Dowód: Załóżmy, że A, B to kandydaci.

$\stackrel{(1)}{\Rightarrow}$ interesują nas liczby głosów, które otrzymali kandydaci. Załóżmy:

A - a głosów

B - b głosów

Rozpatrzmy zatem przypadki:

1° $\#W = 2n$ (parzysta), rozważmy dwa podprzypadki:

a) Jeśli $a = n, b = n$.

Hipoteza: A wygrywa (analogicznie, jeżeli nie wygrywa B), a metoda jest neutralna, to przy wymianie wyborców $\stackrel{(2)}{\Rightarrow} B$ wygrywa (nie wygrywa A) $\Rightarrow A$ i B wygrywają jednocześnie (nie wygrywa żaden) $\Rightarrow$ co prowadzi do $\blacksquare$ (bo żaden z nich nie ma ponad 50%).

b) Jeśli $a > b$.

Hipoteza: B wygrywa, wtedy $a - b$ wyborców zmienia głosy z A na B , $\stackrel{(3)}{\Rightarrow} B$ dalej wygrywa. Teraz B ma a głosów, $\stackrel{(2)}{\Rightarrow} A$ wygrywa, $\stackrel{(4)}{\Rightarrow} A$ wygrywa i ma ponad połowę głosów.

2° Niech $\#W = 2n + 1$ (nieparzysta).

Niech $a > b$.

Hipoteza: B wygrywa, $a - b$ wyborców zmienia głosy i, jak w 1a), udowadniamy, że B musi mieć ponad połowę głosów.

Tak więc zawsze wygrywa ten, kto ma ponad połowę głosów.

□

2.1.2 MZU - Metoda zakładająca uporządkowanie

Definicja 2.13 (Metoda zakładająca uporządkowanie)

Metoda zwycięzcy jest metodą zakładającą uporządkowanie (MZU) wtedy i tylko wtedy, gdy $\forall w \in W$ ustala K kandydatów w liniowym porządku, a jego głos zależy od tego porządku.

Zapis:

$A \overset{w,m}{<} B$ w modelu m oznacza, że wyborca w stawia B wyżej niż A .

$A \overset{w}{<} B$ - gdy wiadomo, jaki model.

Przykład 2.2

1. Metoda punktów Bordy (Jean Charles de Borda, 1733–1799, inżynier wojskowy) – Każdy wyborca przydziela punkty od $n - 1$ do 0:

1 miejsce - $n - 1$ punktów

2 miejsce - $n - 2$ punktów

⋮

$n - 1$ miejsce - 1 punkt

n miejsce - 0 punktów

Zwycięża ten, kto otrzyma największą liczbę punktów.

2. Metoda Hare'a (Sir Thomas Hare, 1806–1891, Anglia, prawnik, 1857 r.) – Polega na odrzucaniu tego kandydata (tych kandydatów), który ma najmniej pierwszych miejsc, i głosowaniu dalej (listy pozostają z usunięciem odrzuconego kandydata), aż ktoś uzyska ponad 50% głosów. Gdy następuje remis i nie ma kogo odrzucić, wszyscy wygrywają.

3. Metoda Coombsa (Clyde Coombs, 1912–1988, USA, psycholog) – Wypisujemy kolejność wyników głosowania, odrzucamy kandydata (lub kandydatów jeżeli ktoś zostanie), który ma najmniej ostatnich miejsc, i głosujemy dalej, aż ktoś uzyska ponad 50% pierwszych miejsc. Gdy nie można nikogo odrzucić, wygrywają wszyscy, którzy pozostali.

4. Metoda odrzuceń ostatniego – Jak w metodzie Coombsa, przy czym odrzucamy „do oporu”. Gdy nie można nikogo więcej odrzucić, wygrywają wszyscy, którzy pozostali.

Przykład 2.3

Różnica między metodą Coombsa a metodą odrzucania ostatniego.

Metoda Coombsa

Liczba:	4	2	3
I pozycja	C	B	B
II pozycja	A	C	A
III pozycja	B	A	C

Wygrywa B, bo ma ponad 50% pierwszych miejsc.

Metoda odrzuceń ostatniego

Liczba:	4	2	3
I pozycja	C	B	B
II pozycja	~~A~~	C	A
III pozycja	~~B~~	~~A~~	C

Kolejność odrzuceń: B, A, C – C wygrywa.

5. Metoda Copelanda (Arthur H. Copeland, 1898–1970, matematyk) – Porównujemy parami kandydatów. Ten, kto więcej razy zostaje oceniony wyżej, dostaje 1 pkt, a w przypadku remisu obaj dostają po 0,5 pkt.

$$\#\{m : A \overset{m}{<} B\}$$

$$\#\{m : B \overset{m}{<} A\}$$

Decyduje suma punktów (zwycięzców może być więcej niż jeden).

6. Metoda turniejowa ($Z: \#W = 2n+1$ nieparzysta) – k_1 porównujemy z k_2 (metodą powyżej), a następnie zwycięzcę pierwszego porównania porównujemy z k_3 itd.
7. Metoda pozycyjna – Wyborcy przyznają punkty kandydatą w postaci $P(p_1, p_2, \dots, p_n)$, gdzie $p_1 \geq p_2 \geq \dots \geq p_n$. np.
 1 miejsce – p_1 punktów
 2 miejsce – p_2 punktów
 itd.

Zwycięża ten z największą liczbą punktów.

UWAGA – w szczególności:

Metoda Bordy: $P(n-1, n-2, \dots, 1, 0)$

Metoda większości: $P(1, 0, \dots, 0)$

Metoda k głosów: $P(1, 1, \dots, 1, 0, \dots, 0)$
 k razy

Definicja 2.14 (Monotoniczność ze względu na transpozycję)

MZU jest monotoniczna ze względu na transpozycje $\Leftrightarrow \forall_{M-\text{model}} \forall_{w \in W} \forall_{A, B \in K}$, jeśli w M głosuje się $[\Delta, B, A, *]$ i w M wygrywa A , to w N , gdzie zmiana polega na $[\Delta, A, B, *]$, również wygrywa A .

Komentarz

Zmiana polega na zamienieniu kolejności uporządkowania A i B . Dodatkowo porządek

ten był na wykładzie zapisany pionowo.

$$\begin{bmatrix} \Delta \\ A \\ B \\ * \end{bmatrix}$$

Umowa: Jeśli nie jest zaznaczone inaczej, to w K, W różne oznaczenia oznaczają różnych kandydatów (wyborców).

Definicja 2.15 (Słaba zasada Pareto)

MZU spełnia słabą zasadę Pareto $\Leftrightarrow \forall_M (\exists_{A,B \in K} \forall_{w \in W} A \overset{w,M}{<} B) \Rightarrow A$ nie wygrywa w M .

Definicja 2.16 (Kandydat Condorceta)

$A \in K$ jest kandydatem Condorceta (zwycięzcą Condorceta) $\Leftrightarrow$ w "bezpośrednich porównaniach"

A jest lepszy od każdego innego kandydata $\Leftrightarrow \forall_{B \in K} : B \neq A \quad \#\{w : B \overset{w,M}{<} A\} > \#\{w : B \overset{w,M}{>} A\}$.

Definicja 2.17 (Przegraný Condorceta)

$A \in K$ to przegrany Condorceta (w modelu M) $\Leftrightarrow \forall_{B \in K} : B \neq A \quad \#\{w : B \overset{w,M}{<} A\} < \#\{w : B \overset{w,M}{>} A\}$.

Definicja 2.18 (Kryterium Condorceta)

Metoda spełnia kryterium Condorceta $\Leftrightarrow \forall_M : \text{Istnieje kandydat Condorceta (w } M) \Rightarrow A$ - jedyny zwycięzca w M .

Definicja 2.19 (Kryterium przegranych Condorceta)

Metoda spełnia kryterium przegranych Condorceta $\Leftrightarrow \forall_M : \text{Istnieje przegrany Condorceta } A \text{ w } M \Rightarrow A$ nie wygrywa w M .

Definicja 2.20 (Metoda jednoznacznie większościowa)

Metoda jest jednoznacznie większościowa $\Leftrightarrow \forall_M$ kandydat A w M ma ponad połowę pierwszych miejsc $\Rightarrow A$ - jedyny zwycięzca.

Definicja 2.21 (Metoda słabo niezależna od ubocznych opcji)

Metoda słabo niezależna od ubocznych opcji spełnia warunek niezależności porażki od ubocznych opcji (spełnia słaby warunek IIA) $\Leftrightarrow$

$$\forall_{A,B \in K} \forall_{M,N - \text{modele}} \text{spełnia} \left[\begin{array}{l} \forall_{w \in W} (B \overset{w,M}{<} A \Leftrightarrow (B \overset{w,N}{<} A)) \\ A \text{ wygrywa w } M, B \text{ nie wygrywa w } M \end{array} \right] \Rightarrow B \text{ nie wygrywa w } N.$$

Innymi słowy: zmiany nie wpływające na relacje przegrany-zwycięzca nie mogą dać przegrywającemu zwycięstwa.

Twierdzenie 2.2

MZU, anonimowa, neutralna $\Rightarrow$ metoda nie jest decyzyjna.

Dowód. Rozważmy $\#K = 2, \#W = 2n$ i otrzymane głosy.

Głosy	n	n
1	A	B
2	B	A

Hipoteza: Metoda decyzyjna to np. wygrywa $A \Rightarrow$ wygrywa B ⚡

Analogicznie zachodzi dla A .

□

Przykład 2.4 (Paradoks Condorceta)

Rozważmy następującą tabelę:

Głosy	9	10	11
1	A	B	C
2	B	C	A
3	C	A	B

Zachodzi $A > B$, $B > C$, $C > A$. Mamy więc grę w "kamień, papier, nożyce."

Twierdzenie 2.3

MZU spełnia kryterium Condorceta $\Rightarrow$ jest jednoznacznie większościowa.

Dowód. A ma ponad połowę pierwszych miejsc $\Rightarrow$ A - kandydat Condorceta $\Rightarrow$ A jest jedynym zwycięzcą.

□

Twierdzenie 2.4

MZU spełnia słabe IIA, a A spełnia kryterium Condorceta $\Rightarrow$ spełnia słabą zasadę Pareto.

Dowód. Rozważmy $M \forall_W A \overset{w,M}{<} B \overset{?}{\Rightarrow} A$ nie wygrywa w M .

Rozważmy model N : dla każdego wyborcy przesuwamy A i B na szczyt, $[B, A, reszta]$

$A \overset{w,M}{<} B \Leftrightarrow A \overset{w,N}{<} B$.

W N : B jest kandydatem Condorceta.

W N : B jest jedynym zwycięzcą, B wygrywa, A nie wygrywa.

Słabe IIA $\Rightarrow$ A nie wygrywa w M .

□

Twierdzenie 2.5

MZU, monotoniczna ze względu na transpozycje, $\Leftrightarrow \forall_{M-model} \forall_{A \in K} \forall_{B_1, \dots, B_n \in A} (A \neq B, \text{ ale może być } B_i = B_j) \forall_{w_1, \dots, w_n \in W} (\text{może być } w_i = w_j)$

Jeżeli w modelu M wygrywa A , to model N utworzony przez $[\Delta, B_i, A, *] \rightarrow [\Delta, A, B_i, *]$ dla $i = 1, \dots, n \Rightarrow$ w N dalej wygrywa A .

Dowód. $\Leftarrow$ oczywiste.

$\Rightarrow$ Stosujemy założenie n razy (robimy n skoków i dalej wygrywa A).

Przykład 2.5

1. Metoda Blacka (1908-1991, ekonomista) - jeśli istnieje kandydat Condorceta, to on wygrywa. Jeśli nie istnieje, stosujemy punkty Bordy.
2. Metoda Condorceta - jeśli istnieje kandydat, który w "bezpośrednim porównaniu" wygrywa lub remisuje z każdym innym $\Leftrightarrow$ on jest zwycięzcą.
3. Metoda nominacji - każdy, kto ma co najmniej jedno pierwsze miejsce, wygrywa.
4. Metoda ostatnich miejsc - każdy, kto nie ma żadnego ostatniego miejsca, wygrywa.
5. Metoda prezydencka - rozważamy dwóch kandydatów z największą liczbą pierwszych miejsc. Porównujemy ich "bezpośrednio". Jeśli na drugim miejscu jest remis, wszyscy z drugiego miejsca "przechodzą do finału" i tam stosujemy metodę Copelanda.

Metoda punktów Bordy jest monotoniczna ze względu na transpozycję.

A wygrywa. Niech A zdobędzie 1 punkt więcej. Innym się nie zwiększyło $\Rightarrow A$ dalej wygrywa.

Metoda	Kryterium Condorceta	Kryterium przegranego Condorceta	Słaba zasada Pareto	Monotoniczność ze względu na transpozycję	IIA	Jednoznaczna większość
Punkty Bordy	-(1)	+	+	+	-(2)	-(1)
Hare'a	-(3)	-(3)	+	-(4)	-(5)	+(O)
Coombsa	-(14)	-(15)	+	-(13)	-(13)	+(O)
Odrzuceń ostatniego	-(11,12)	-(12)	+	-(13)	-(13)	-(11,12)
Copelanda	+	+	+	+	-(10)	+(O)
Większości	-(3)	-(3)	+(O)	+	-(6)	+
Dyktatura	-(7)	-(7)	+	+(O)	+	-(7)
Terminażowa	+	+	-(8)	+	-(9)	+

D1) **Metoda Bordy, Kryterium przegranego Condorceta** $\forall_w A < B$ Punkty $A <$ Punkty B . W punktacji A zdobywa 1 punkt za każdą parę (B, w) , w której wyborca w umieszcza B wyżej niż A .

A jest przegranym Condorceta. Mamy k kandydatów, n wyborców, a kandydat $K_1, \dots, K_{n-1}$ otrzyma mniej niż $\frac{n}{2}$ punktów. W sumie, A zdobywa mniej niż $\frac{k(k-1)}{2}$ punktów.

Łączna pula punktów do rozdziału wynosi $n \cdot \frac{k(k-1)}{2}$ (suma ciągu arytmetycznego). Wszyscy razem zdobywają mniej niż $\frac{n(k-1)}{2}$ punktów, czyli łącznie mniej niż $\frac{k \cdot n \cdot (k-1)}{2}$.

D2) **Metoda Comba i Hare'a** Jeśli $\forall_w A \overset{w}{<} B$, to A wcześniej odpadnie od B .

D3) **IIA dyktatura** Jeśli A wygrywa, $B \overset{d,M}{<} A$, to B nie może wygrać.

D4) **Metoda terminarzowa - Kryterium Condorceta** Kandydat Condorceta wygrywa z każdym i nie odda zwycięstwa.

D5) **Terminażowa - monotoniczność** Przy przesunięciu A również wygrywa.

D6) **Metoda Copelanda** Gdy A wygrywa z każdym, to zdobywa maksymalną liczbę punktów. Zasada Pareto: $\forall_w B \overset{w}{<} A \overset{?}{\Rightarrow} B$ nie wygrywa.

Jeśli B wygrywa w pojedynku z C , to również A wygrywa z C . Wówczas punkty $A >$ punkty B , ponieważ A zdobywa punkty za parę (A, B) , a zatem punkty A są silniejsze.

D7) **Metoda Coombsa - Słaba zasada Pareto** Jeśli $\forall_w B \overset{w}{<} A$, to A nie odpadnie, zanim B nie odpadnie (czyli B odpadnie wcześniej niż A).

K1)	3os	2os	Pkt	A jest kandydatem Condorceta, natomiast otrzymano punkty:	$\begin{bmatrix} A = 6 \text{ pkt} \\ B = 7 \text{ pkt} \\ C = 2 \text{ pkt} \end{bmatrix}$
	A	B	2		
	B	C	1		
	C	A	0		

K2)

1os	2os	2os	Pkt
C	A	B	2
A	B	A	1
B	C	C	0

 $\Rightarrow$

1os	2os	2os	Pkt
C	A	B	2
A	B	C $\uparrow$	1
B	C	A	0

, wykorzystując transpozycję otrzymujemy wyniki $\begin{bmatrix} A = 5 \\ B = 6 \\ C = 4 \end{bmatrix} \Rightarrow \begin{bmatrix} A = 7 \\ B = 6 \\ C = 2 \end{bmatrix}$, czyli A wygrywa.

K3)

2os	3os	2os
A	B	C
C	A	A
B	C	B

 $\begin{bmatrix} A - \text{kandydat Condorceta} \\ B - \text{przeegrany Condorceta} \end{bmatrix}$, bo $A : B \ 4 : 3 \Rightarrow A : C \ 5 : 2$, ale wygrywa B .

K4)

6os	5os	4os	2os
A	C	B	B
B	A	C	A
C	B	A	C

 $\Rightarrow$

6os	5os	4os	2os
A	C	B	A $\uparrow$
B	A	C	B
C	B	A	C

, wygrywał B , po zmianie C .

K5)

2os	1os	2os
B	A	A
A	B	C
C	C	B

 B nie wygrywa, A wygrywa $\Rightarrow$

2os	1os	2os
B	A	C $\uparrow$
A	B	A
C	C	B

, wygrywa B

K6)

2os	3os	2os
A	B	A
B	A	C
C	C	B

, A wygrywa, B nie wygrywa $\Rightarrow$

2os	3os	2os
A	B	C $\uparrow$
B	A	A
C	C	B

K7)

2os	1os (w tym jeden dyktator)
A	B
B	A

 $\begin{bmatrix} A - \text{kandydat Condorceta} \\ B - \text{przeegrany Condorceta} \end{bmatrix}$, wygrywa B .

K8) Ustawiamy kolejność: $ABCD$

1os	1os	1os
A	C	B
B	A	D
D	B	C
C	D	A

 mamy $\begin{bmatrix} A > B \\ A < C \\ C > D \end{bmatrix}$, ostatecznie wygrywa D ,
mimo iż $D < B$.

K9) Ustawiamy kolejność ABC

1os	1os	1os
C	B	A
A	C	B
B	A	C

 mamy $\begin{bmatrix} A > B \\ A < C \end{bmatrix}$, wygrywa $C \Rightarrow$

1os	1os	1os
C	B	B
A	C	A $\uparrow$
B	A	C

,
 B wygrywa.

K10)

2os	2os	1os	1os
A	C	D	B
D	A	B	C
B	B	C	D
C	D	A	A

 otrzymujemy kolejno wyniki: $\begin{bmatrix} \mathbf{A} > B \ (4 : 2) & \mathbf{B} > C \ (4 : 2) \\ A < \mathbf{C} \ (2 : 4) & \mathbf{B} = \mathbf{D} \ (3 : 3) \\ \mathbf{A} > D \ (4 : 2) & \mathbf{C} = \mathbf{D} \ (3 : 3) \end{bmatrix}$, przyz-

nano punkty $\begin{bmatrix} A -2 \text{ pkt} \\ B -1,5 \text{ pkt} \\ C -1,5 \text{ pkt} \\ D -1 \text{ pkt} \end{bmatrix}$, A wygrywa, C nie wygrywa.

Po zmianie:

2os	2os	1os	1os
A	C	D	B
D	A	B	C
↑	B	C	D
B	D	A	A

oraz punktacje: $\begin{bmatrix} A -2 \text{ pkt} \\ B -0,5 \text{ pkt} \\ C -2,5 \text{ pkt} \\ D -1 \text{ pkt} \end{bmatrix}$, C wygrywa.

K11)

4os	2os	3os
C	B	B
A	C	A
B	A	C

B ma najwięcej głosów pierwszych, czyli jest kandydatem Condorceta, ale kolejność odrzuceń to B , A , więc wygrywa C .

K12)

2os	1os	2os
C	B	B
A	C	A
B	A	C

C to przegrany Condorceta, ale C wygrywa.

K13)

5os	4os	1os	2os
A	B	C	B
C	A	B	C
B	C	A	A

, A wygrywa, C i B nie wygrywają.

Przekształcamy do:

5os	4os	1os	2os
A	B	C	B
C	A	B	A ↑
B	C	A	C

, B wygrywa.

K14)

2os	1os	1os	1os	2os
E	D	A	C	B
A	B	B	B	C
D	A	C	D	A
C	E	E	E	D
B	C	D	A	E

B -kandydat Condorceta, B odpada w I turze

K15)

2os	2os	2os	1os
D	B	C	B
C	D	B	C
A	A	A	D
B	C	D	A

A -przegrany Condorceta, ale A wygrywa

Lemat 2.1 (Lemat o decyzyjności)

Z: MZU, efektywna, $\#K \geq 3$, $\#W \geq 2$. Metoda spełnia słabą zasadę Pareto i słabe IIA $\Rightarrow$ jest decyzyjna.

Dowód: Wiemy, że zwycięzca istnieje (chcemy wykazać, że jest jedyny). Załóżmy, że A i B

są zwycięzcami w modelu M oraz $W = X \cup Y$

X	Y
$\vdots$	$\vdots$
A	B
$\vdots$	$\vdots$
B	A
$\vdots$	$\vdots$

Niech C - inny kandydat

Tworzymy model Q , w którym relacje A/B nie są zmienione.

X	Y
A	C
C	B
B	A
$\dots$	$\dots$

Q

Kto wygrywa w Q ? Na pewno nie B , bo $\forall_w B \overset{w}{<} C$, ale również nie A (z IIA).

Jeżeli w Q A wygrywa, B nie $\Rightarrow$ w M B nie wygrywa ⚡

Zatem wygrywa C .

Rozważmy model R

X	Y
A	B
B	C
C	A
$\dots$	$\dots$

R

Kto wygrywa w R ? - A , B lub C (Pareto) Ale nie wygrywa C (z zasady Pareto). W R : relacje A/C są takie same jak w Q .

Założmy, że A wygrywa w $R \Rightarrow C$ nie wygrywa w Q . Wobec tego w R wygrywa B .

Porównajmy M i R : relacje $A-B$ w M i R są takie same. Wobec tego z IIA $\Rightarrow$ w M A nie wygrywa ⚡

□

Twierdzenie 2.6 (Twierdzenie Arrowa dla metod zwycięzcy (1951))

Założmy: $\#K \geq 3, \#W \geq 2$, MZU , efektywna, spełnia słabą zasadę Pareto i słabe IIA $\Rightarrow$ dyktatura.

D: Z lematu o decyzyjności $\Rightarrow$ jeśli zwycięzca istnieje, to jest jedyny.

Czy istnieje jedyny zwycięzca? (pytanie) dyktatura.

Definicja 2.22 (na potrzeby dowodu)

$w \in W$ - dyktator A z kontrolerem $B \Leftrightarrow$ jeśli $A \overset{w}{<} B \Rightarrow A$ nie wygrywa.

Podzielimy dowód na 3 kroki:

I krok - $\forall_{A,B \in K} \exists_{w \in W}$ dyktator nad A z kontrolerem B .

II krok - w -dyktator nad A z kandydatem $B \Rightarrow w$ dyktator nad B z kontrolerem A (dyktatora nad parą A, B oznaczamy $d(A, B)$).

III krok - Jeżeli $w = d(A, B) \Rightarrow \forall_{D,E} w = d(D, E)$ (gdzie D, E może być A lub B).

w
A
B_1
B_2
$\dots$
B_n

Wtedy ten w z I kroku jest dyktatorem.

Dow. I) Niech C będzie trzecim kandydatem.

C
A
B
wszyscy

Wygrywa C . Jeden wyborca prze-

	inni	W_1	
	C	A	
suwa C do tyłu:	A	B	Wygrywa C lub A .
	B	C	
	$\vdots$	$\vdots$	

	inni	w_1 w_2	
	C	A	
To samo z trzecim wyborcą:	A	B	Wygrywa A lub C , i tak dalej, aż
	B	C	
	$\vdots$	$\vdots$	

	wszyscy	
dojdzie do sytuacji:	A	Wówczas wygrywa A (z zasady Pareto), a C nie.
	B	
	C	

Pierwsze przejście, po którym C nie wygrywa (musi takie zaistnieć).

X, Y - grupy wyborców.

X	w	Y		X	w	Y
C	C	A	$\Rightarrow$	C	A	A
A	A	B		A	B	B
B	B	C		B	C	C
M_1				M_2		

Pokażemy, że w jest dyktatorem nad B z kontrolerem A .

Rozważmy P - dowolny model, w którym $B \stackrel{w,P}{<} A$.

Niech A/B oznacza pewną relację między A i B .

W	V	inni		W	V	inni
A/B	A	A/B	$\Rightarrow$	C	A	A/B
	B			A/B	B	C
$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$		$\vdots$	C	$\vdots$
				$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$
P				Q		

Kto wygrywa w Q ? - A , B lub C . Jednak relacje B/C w modelach Q i M_1 są takie same $\Rightarrow$ w Q B nie wygrywa (IIA). Z kolei relacje A/C w Q i M_2 są takie same $\stackrel{IIA}{\Rightarrow}$ w Q C nie wygrywa.

W Q wygrywa A , B nie wygrywa.

Relacje A/B w P i Q są takie same. $\Rightarrow$ w P B nie wygrywa.

Dow. II) w jest dyktatorem nad B z kontrolerem A , v jest dyktatorem nad A z kontrolerem B

W	V	inni
A	B	
B	A	
$\vdots$	$\vdots$	

Wygrywa A lub B (z zasady Pareto). B nie wygrywa (bo w), A nie wygrywa (bo v) ⚡

Dow. III) Niech $w = d(A, B)$. 1. Zauważmy, że $\forall_{D,E} \exists d(D, E)$. 2. $\forall_{D,E} w = d(D, E)$.

D 2.1. Załóżmy, że C , oraz że $v = d(B, C)$ i $v \neq w$.

W	V	inni
C	B	C
A	C	B
B	A	A
$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$

Wygrywa B lub C (z zasady Pareto). B nie wygrywa (bo w), C nie wygrywa (bo v) ⚡

D 2.2. Zamieniamy A i B rolami, $v = d(A, C)$, i w ten sam sposób pokazujemy, że $w = d(A, C)$.

D 2.3. $\overset{z\ 2.1\ i\ 2.2}{C \neq A, B}$ oraz $w = d(A, B)$, $w = d(A, C)$. Jeśli $D \neq A, C$, to podobne rozumowanie jak w 2.1 i 2.2 dla A, C, D pokazuje, że $w = d(A, C) \Rightarrow w = d(C, D)$.

Dla $C, d \neq A, B$ OK. Jeden z C, D musi być równy A lub B (z 2.1 i 2.2).

□

Wniosek 2.6.1 (Twierdzenie Arrowa o niemożliwości)

Założmy, że $\#K \geq 3$, $\#W \geq 2$. Wówczas: nie istnieje metoda zakładająca uporządkowanie (MZU) efektywna, która jednocześnie spełnia następujące warunki:

- anonimowa,
- słabą zasadę Pareto,
- słabe kryterium niezależności od opcji ubocznych (IIA).

Przykład 2.6 (Przypadki szczególne w twierdzeniu Arrowa)

1. $\#K = 2$, $\#W$ nieparzyste — metoda większości jest decyzyjna.
2. $\#K = 3$, $\#W = 5$ — reguła „ ≥ 3 pierwsze miejsca” wyłania zwycięzcę.

Twierdzenie 2.7 (Twierdzenie Taylora o niemożliwości)

Dla $\#K \geq 3$, $\#W \geq 3$: nie istnieje MZU efektywna, która spełnia jednocześnie kryterium Condorceta oraz słabe kryterium niezależności od ubocznych opcji (IIA).

Dowód: Z założeń IIA i kryterium Condorceta wynika słaba zasada Pareto. Słaba zasada Pareto wraz z IIA prowadzi do dyktatury (zgodnie z twierdzeniem Arrowa). Jednak dla $\#W \geq 3$, dyktatura nie spełnia kryterium Condorceta.

□

Przypadek $\#W = 4$ jest znacznie prostszy do rozważenia.

2.1.3 Metoda TAK/NIE

$$\left[\begin{array}{ll} \Sigma = \{M : W \rightarrow K\} & \Sigma = \{M : W \rightarrow \{\text{TAK}, \text{NIE}\}\} \\ f : \Sigma \rightarrow P(K) & f : \Sigma \rightarrow \{\text{TAK}, \text{NIE}\} \end{array} \right]$$

Przykład 2.7 (Szczególny przypadek metody status quo)

Przypadek z dwoma kandydatami.

Definicja 2.23 (Założenia metody TAK/NIE)

Założenia: '

- $\forall_{w \in W} w : \text{TAK} \Rightarrow \text{wynik: TAK}$,
- $\forall_{w \in W} w : \text{NIE} \Rightarrow \text{wynik: NIE}$.

Definicja 2.24 (Koalicja wygrywająca)

Podzbiór $A \subset W$ jest koalicją wygrywającą wtedy i tylko wtedy, gdy:

$$\{x \in A : x \text{ głosuje TAK}\} \Rightarrow \text{wynik: TAK}.$$

Definicja 2.25 (Monotoniczność metody TAK/NIE)

Metoda TAK/NIE jest monotoniczna wtedy i tylko wtedy, gdy:

$$\left[\begin{array}{l} A \subset A_1 \\ A \text{ jest koalicją wygrywającą} \end{array} \right] \Rightarrow A_1 \text{ jest koalicją wygrywającą}.$$

Definicja 2.26 (Wyborca decydujący)

Założmy, że A jest koalicją wygrywającą. Wyborca $p \in A$ jest decydujący dla A wtedy i tylko wtedy, gdy $A \setminus \{p\}$ nie jest koalicją wygrywającą.

Definicja 2.27 (Wskaźnik Banzhafa)

Założmy, że $W = \{a_1, \dots, a_n\}$. Wskaźnik Banzhafa dla a_i jest równy liczbie:

$$B(a_i) = \#\{A : a_i \in A \text{ i } a_i \text{ jest decydujący dla } A\}.$$

Definicja 2.28 (Indeks Banzhafa (Penrose'a–Banzhafa))

Indeks Banzhafa dla a_i definiuje się jako:

$$I_B(a_i) = \frac{B(a_i)}{B(a_1) + \dots + B(a_n)}.$$

Przykład 2.8

Trzech wyborców:

- $w_1 = 50$,
- $w_2 = 45$,
- $w_3 = 1$.

Do podjęcia decyzji TAK potrzeba 51 głosów.

Komentarz

Zapis tego warunku: $W(51; 50, 45, 1)$ — gdzie $W(\text{min}; \text{wagi wyborców})$.

Metoda liczenia wskaźnika Banzhafa (dla metod monotonicznych):

	Koalicje wygrywające \ Wyborcy	w_1	w_2	$\dots$	w_n
ALGORYTM:	k_1	+	+	$\dots$	-
	k_2	-	+	$\dots$	-
	$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$		$\vdots$
	k_j	+	-	$\dots$	-

Legenda:

- + (wyborca należy do koalicji),
- - (wyborca nie należy do koalicji).

Komentarz

Policzmy teraz wskaźniki Banzhafa dla $W(51; 50, 45, 1)$

Koalicje wygrywające:

- $\{w_1, w_2\}$,
- $\{w_1, w_3\}$,
- $\{w_1, w_2, w_3\}$.

Liczba znaków + dla wyborcy w_1 minus liczba znaków - to wskaźnik Banzhafa.

	Koalicja	w_1	w_2	w_3
Przykład:	$\{w_1, w_2\}$	+	+	-
	$\{w_1, w_3\}$	+	-	+
	$\{w_1, w_2, w_3\}$	+	+	+
		3 = (3-0)	1 = (2-1)	1 = (2-1)

Wskaźniki Banzhafa:

$$B(w_1) = 3,$$

$$B(w_2) = 1,$$

$$B(w_3) = 1.$$

w_1 jest decydującym wyborcą.

Indeksy Banzhafa:

$$I_B(w_1) = \frac{3}{5},$$

$$I_B(w_2) = \frac{1}{5},$$

$$I_B(w_3) = \frac{1}{5}.$$

Dlaczego to działa? Niech K to zbiór koalicji wygrywających, a $p \in W$. Dzielimy K na trzy podzbiory:

$$K_1 = \{A : p \notin A\},$$

$$K_2 = \{A \cup \{p\} : A \in K_1\},$$

$$K_3 = K \setminus (K_1 \cup K_2).$$

Zauważmy, że:

- $K = K_1 \cup K_2 \cup K_3$,
- zbiory K_1, K_2, K_3 są parami rozłączne,
- $\#K_1 = \#K_2$.

Wskaźnik Banzhafa:

$$B(p) = \#K_3,$$

gdzie p jest decydujący dla A wtedy i tylko wtedy, gdy $A \in K_3$.

Definicja 2.29 (Wskaźnik/Indeks Shapleya–Shubika)

Dla metody monotonicznej: Porządkujemy wyborców jako $W = (w_1, \dots, w_n)$. W ciągu $(w_1, \dots, w_n)$ wyborca w_k jest wpływającym wyborcą, jeśli:

$\{w_1, \dots, w_{k-1}\}$ nie tworzy koalicji wygrywającej, a $\{w_1, \dots, w_k\}$ już tak.

Wskaźnik Shapleya–Shubika:

$$S(w_k) = \#\{\text{ciągi, w których } w_k \text{ jest wpływającym wyborcą}\}.$$

Indeks Shapleya–Shubika:

$$I_S(w_k) = \frac{S(w_k)}{n!}.$$

Przykład 2.9

Komentarz

Dalej działamy na przykładzie $W(51; 50, 45, 1)$.

Ciągi decyzyjne:

$$(w_1, \mathbf{w}_2 \mid, w_3)$$

$$(w_1, \mathbf{w}_3 \mid, w_2)$$

$$(w_2, \mathbf{w}_1 \mid, w_3)$$

$$(w_2, w_3, \mathbf{w}_1 \mid)$$

$$(w_3, \mathbf{w}_1 \mid, w_2)$$

$$(w_3, w_2, \mathbf{w}_1 \mid)$$

$$I_S(w_1) = \frac{4}{6}, \quad I_S(w_2) = \frac{1}{6}, \quad I_S(w_3) = \frac{1}{6},$$

Definicja 2.30 (Odporności na zamianę w metodzie TAK/NIE)

Metoda TAK/NIE jest odporna na zamianę wtedy i tylko wtedy, gdy:

$\forall_{A,B}$ — koalicje wygrywające $\forall_{a \in A, b \in B}$ co najmniej jedna z koalicji $\left[\begin{array}{l} (A \setminus \{a\} \cup \{b\}) \\ (B \setminus \{b\} \cup \{a\}) \end{array} \right]$ jest wygrywająca.

Stwierdzenie 2.3

Większość ważona w metodzie TAK/NIE jest odporna na zamianę.

D: Niech A, B będą koalicjami wygrywającymi, $a \in A, b \in B$. Wagi głosów a i b oznaczamy jako W_a, W_b . Zakładamy, że $W_b \geq W_a$. Wówczas:

$$W(A \setminus \{a\} \cup \{b\}) \geq W(A).$$

□

Zadanie 1

Porównać $W(5; 4, 3, 2, 1)$ z:

- a) $W(9; 8, 7, 2, 1)$,
- b) $W(9; 8, 7, 3, 2)$.

Zadanie 2

Niech A, B, C, D oznaczają wyborców w $W(3; A, B, C, D)$, a pary AB i CD oznaczają koalicje wygrywające.

Wykazać, że to nie jest metoda z większością ważoną.

Zadanie 3

Dla grupy $B + 6r$ (burmistrz i 6 radnych) wyznaczyć indeksy Shapleya–Shubika.

2.1.4 Metody porządkowe

Definicja 2.31 (Słaby porządek)

Zbiór K jest słabo uporządkowany wtedy i tylko wtedy, gdy $\exists R$ — relacja równoważności w K taka, że K/R jest uporządkowany liniowo przez relację $\leq$.

Dla $a, b \in K$ definiujemy:

$$a < b \stackrel{\text{def}}{\iff} [a]_R < [b]_R,$$

gdzie relacja jest przechodnia i słabo antysymetryczna.

Definicja 2.32 (Metoda porządkowa (MP))

Każdy wyborca porządkuje kandydatów w sposób liniowy.

Wynik wyborów jest słabym porządkiem w zbiorze K :

- $L(K) = \{(K, \leq) : \leq \text{ jest porządkiem w } K\}$,
- $S(K) = \{(K, \leq) : \leq \text{ jest słabym porządkiem w } K\}$.

Zapis formalny:

$$\Sigma = \{M : W \rightarrow L(K)\}, \quad f : \Sigma \rightarrow S(K).$$

Każda efektywna metoda z założeniem większości wyborców (MZU) jest metodą porządkową (MP).

Zapis notacyjny:

- $A \overset{w}{<} B$,
- $A \overset{w, M}{<} B$,

- $A \underset{M}{<} B$ — w modelu M , po wyborach B znajduje się nad A .

Przykład 2.10

Dyktatura porządkowa.

Wynik wyborów jest identyczny z głosem jednego wyborcy.

Definicja 2.33 (Porządkowa zasada Pareto)

Metoda porządkowa (MP) spełnia (porządkową) zasadę Pareto wtedy i tylko wtedy, gdy:

$$\forall_M \forall_{A,B \in K} \left(\forall_w A \overset{w,M}{<} B \right) \Rightarrow A \underset{M}{<} B.$$

Definicja 2.34 (Metoda spełniająca postulat liberalizmu Sena)

Metoda spełnia postulat liberalizmu Sena, jeśli:

$$\forall_{w \in W} \exists_{A,B \in K (A \neq B)} \left(A \overset{w,M}{<} B \Rightarrow A \underset{M}{<} B \right) \text{ oraz } \left(A \overset{w,M}{>} B \Rightarrow A \underset{M}{>} B \right).$$

Twierdzenie 2.8 (Twierdzenie Sena)

Niech $\#K \geq 2$ oraz $\#W \geq 2$. Wtedy: Nie istnieje metoda spełniająca jednocześnie:

1. zasadę Pareto,
2. postulat liberalizmu Sena.

D: Niech w, v będą wyborcami, a A, B, C, D będą elementami K . Rozważmy następujące przypadki:

1. Dla w, v i pary A, B : Jeśli $w : A \overset{w,M}{<} B \Rightarrow A \underset{M}{<} B$ oraz $w : B \overset{w,M}{<} A \Rightarrow B \underset{M}{<} A$, to mamy sytuację wzajemnej sprzeczności wynikającej z narzuconych preferencji.
2. Kolejność preferencji dla w :

$$\begin{bmatrix} w : \\ C \\ B \\ A \\ D \end{bmatrix} \quad \begin{bmatrix} \text{Reszta:} \\ A \\ C \\ B \\ D \end{bmatrix}$$

Z powyższego wynika, że nie można jednocześnie spełnić zasady Pareto i postulatu liberalizmu Sena.

$$A \underset{M}{<} B, C \underset{M}{<} A, B \underset{M}{<} C \text{ (zasada Pareto).}$$

Jednak:

$$A \underset{M}{<} B \underset{M}{<} C \underset{M}{<} A$$

jest sprzecznością.

3. Kolejność preferencji:

$$\begin{bmatrix} w : \\ D \\ A \\ B \\ C \\ \text{reszta} \end{bmatrix} \quad \begin{bmatrix} \text{reszta:} \\ B \\ C \\ D \\ A \\ \text{reszta} \end{bmatrix}$$

Z zasady Pareto:

$$B \underset{M}{<} (w) \underset{M}{<} A \underset{M}{<} D \underset{M}{<} C \underset{M}{<} B$$

co prowadzi do sprzeczności.

□

Definicja 2.35 (Filtr)

Niech X będzie zbiorem. Podzbiór $F \subset P(X)$, gdzie $F \neq \emptyset$, nazywamy *filtr*, jeśli spełnia następujące warunki:

- 1) $\emptyset \notin F$
- 2) Jeśli $A, B \in F$, to $A \cap B \in F$
- 3) Jeśli $A \in F$ oraz $A \subset B \subset X$, to $B \in F$

Przykład 2.11

1. Niech X będzie zbiorem oraz $p \in X$. Wówczas zbiór

$$\{A \subset X : p \in A\}$$

jest filtrem.

2. Niech X będzie przestrzenią topologiczną, $p \in X$, a U otoczeniem punktu p . Wówczas zbiór wszystkich otoczeń p jest filtrem.

Definicja 2.36 (Ultrafiltr)

Podzbiór $F \subset P(X)$ nazywamy *ultrafiltrem*, jeśli spełnia następujące warunki:

- 1) F jest filtrem.
- 2) Dla każdego $A \subset X$ zachodzi dokładnie jedno z dwóch: $A \in F$ albo $X \setminus A \in F$.

Przykład 2.12

1. Zobacz przykład 2.11.1.

Stwierdzenie 2.4

Ultrafiltr jest filtrem maksymalnym, tzn. jeśli F jest ultrafiltrem, to dla każdego filtra G , jeśli $F \subset G$, to $G = F$.

Załóżmy, że istnieje filtr G taki, że $\Rightarrow \forall_G F \subset G \Rightarrow G = F$. Wówczas istnieje $B \in G$, takie że $B \notin F$. Ponieważ F jest ultrafiltrem, mamy $X \setminus B \in F$. Z definicji filtra wynika, że $B \cap (X \setminus B) = \emptyset \in G$, co prowadzi do sprzeczności, ponieważ $\emptyset \notin G$.

□

Uwaga

$$\forall F \text{ - filtr } \exists G \text{ - ultrafiltr } F \subset G$$

Twierdzenie 2.9

Niech X będzie zbiorem skończonym, a F ultrafiltrem. Wówczas $\exists_{p \in X}$ taki, że F jest generowany przez $\{p\}$.

D:

Przypadek 1) $\exists_{p \in X} \{p\} \in F \Rightarrow \forall_{B: p \in B} B \in F$ ($\{p\} \subset B$) (własność 3 z definicji filtra).

Założmy sprzecznie: $\exists_{C \in F} : p \notin C$. Wtedy $p \in X \setminus C \in F$. Ale $C \cap (X \setminus C) = \emptyset \in F$, co prowadzi do sprzeczności, ponieważ $\emptyset \notin F$.

Przypadek 2) $\forall_{p \in X} \{p\} \notin F$ Załóżmy, że $X = \{p_1, p_2, \dots, p_n\}$. Wówczas:

$$\begin{bmatrix} X \setminus \{p_1\} \in F, \\ X \setminus \{p_2\} \in F, \\ \vdots \\ X \setminus \{p_n\} \in F \end{bmatrix}$$

Jednak $X \setminus \{p_1\} \cap X \setminus \{p_2\} \cap \dots \cap X \setminus \{p_n\} = \emptyset \notin F$, co jest sprzecznością.

□

Wprowadźmy oznaczenia: K, W - zbiory $L(K) = \{(K, \leq) : \leq \text{ liniowy porządek w } K\}$
 $S(K) = \{(K, \leq) : \leq \text{ słaby porządek w } K\}$ $\Sigma = \{M : W \rightarrow L(K)\}$ $f : \Sigma \rightarrow S(K)$

Notacja: $a \overset{x,M}{<} b$ oznacza $a < b$ w porządku $M(x)$ $W \ni x \xrightarrow{M} M(x)$ - porządek w K $a \underset{M}{<} b$ oznacza $a < b$ w słabym porządku wyznaczonym przez $f(M)$.

Definicja 2.37

(p) $\forall_M (\forall_{x \in W} a \overset{x,M}{<} b) \Rightarrow a \underset{M}{<} b$ (I) $\forall_{M,N} (\forall_{x \in W} (a \overset{x,M}{<} b \iff a \overset{x,N}{<} b)) \iff (a \underset{M}{<} b \iff a \underset{N}{<} b)$
b)

Zbiór $T \subset W$ spełnia warunek (DEC) wtedy i tylko wtedy, gdy T jest zbiorem decyzyjnym:

$$\forall_{M \in \Sigma} \forall_{p,q \in K} (\forall_{x \in T} p \overset{x,M}{<} q) \Rightarrow p \underset{M}{<} q.$$

Twierdzenie 2.10 (Twierdzenie Arrowa w wersji ultrafiltrów)

Założenia: $\#W \geq 3, \#K \geq 3, f : \Sigma \rightarrow S(K)$ spełnia zasady Pareto (P) oraz IIA (I).

Teza: $\{T \subset W : T \text{ spełnia (DEC)}\}$ jest ultrafiltrem.

D: 0) $D \neq \emptyset$: $W \in D$ (z P)

1) $\emptyset \notin D$: weźmy $a \neq b$ M,

$$\left[\begin{array}{l} \forall_{x \in W} a \overset{x,M}{<} b \Rightarrow a \underset{M}{<} b \\ \forall_{x \in \emptyset} b \overset{x,M}{<} a \Rightarrow b \underset{M}{<} a \end{array} \right] \Rightarrow \text{sprzeczność}$$

2) $T_1 \in D, T_1 \subset T_2 \stackrel{?}{\Rightarrow} T_2 \in D$

$$a, b \in K, M \in \Sigma \forall_{x \in T_2} a \overset{x,M}{<} b \Rightarrow \forall_{x \in T_1} a \overset{x,M}{<} b \stackrel{T_1 \in D}{\Rightarrow} a \underset{M}{<} b$$

3) $T_1, T_2 \in D \stackrel{?}{\Rightarrow} a \underset{M}{<} b$ $M \in \Sigma, a, b \in K (\forall_{T_1 \text{ iloczyn } T_2} a \overset{x,M}{<} b \stackrel{?}{\Rightarrow} b)$

Weźmy $c \in K, c \neq a, b$ (?) Czy istnieje $N \in \Sigma$ (model) w którym $\forall_{x \in T_1} a \overset{x,N}{<} c \forall_{x \in T_2} c \overset{x,N}{<} b$
 $\forall_{x \in W} a \overset{x,N}{<} b \iff a \underset{N}{<} b$ Jeśli tak to:

Pierwsza część i druga część implikują $a \underset{N}{<} b$ i na mocy (I) $a \underset{M}{<} b$

M - dany

$$R := \{x \in W a \overset{x,M}{<} b\} \text{ czyli } x \in R a \overset{x,M}{<} b \text{ } x \notin R b \overset{x,M}{<} a$$

$$\left| \begin{array}{l} x \in R \\ x \in R a \overset{x,M}{<} c \overset{x,M}{<} b \text{ reszta dowolnie} \end{array} \right| \begin{array}{l} x \in R \\ x \in T_1 \Rightarrow x \notin T_2 \\ x \in T_1 \cap T_2 \Rightarrow a \overset{x,M}{<} b \Rightarrow x \in R b \overset{x,N}{<} a \overset{x,N}{<} c \end{array} \begin{array}{l} x \notin R \\ x \notin R \end{array}$$

Zatem jest to filtr (spełnia warunki $a < b$ i $b > a$)

4) Czy $\forall_{T \subset W} T \in D$ lub $W \subset T \in D$ Dowód podzielimy na 4 lematy.

Lemat 2.2 $\forall_{T \subset W} \forall_{a,b \in K, a \neq b} \left[\begin{array}{l} (\exists_{N \in \Sigma} : T = \{x \in W : a \overset{x,N}{<} b\} \text{ i } a \underset{N}{<} b) (a \underset{T}{*} b) \\ (\forall_{M \in \Sigma} : T = \{x \in W : a \overset{x,M}{<} b\} \Rightarrow a \underset{M}{<} b) (a \underset{T}{*} b) \end{array} \right] \text{ Podane warunki są równoważne.}$

$$D: \Rightarrow M : x \in T \iff a \overset{x,N}{<} b \text{ i } a \underset{N}{<} b \stackrel{(I)}{\Rightarrow} a \underset{M}{<} b$$

$$\Leftarrow \text{Weźmy } N \text{ (spełnia założenia ze zdania dolnego)} a \overset{x,N}{<} b \iff x \in T \text{ reszta dowolnie} \Rightarrow a \underset{N}{<} b$$

Lemat 2.3

$$\forall_{T \subset W}, \forall_{a,b,c \in K, a \neq b \neq c} (2.1) (a \underset{T}{*} b \Rightarrow (c \underset{T}{*} b)) (2.2) (a \underset{T}{*} b \Rightarrow (a \underset{T}{*} c))$$

D: (2.1) Bierzemy następujący M : $x \in T \Leftrightarrow c \overset{x,M}{<} b$ (?) czy $c \underset{M}{<} b$ Rozważmy model N :

$c \overset{x,N}{<} a \overset{x,N}{<} b$ gdy $c \overset{x,M}{<} b (\Leftrightarrow x \in T)$ $b \overset{x,N}{<} c \overset{x,N}{<} a$ gdy $b \overset{x,M}{<} c$ reszta dowolnie

$$\forall_{x \in W} c \overset{x,N}{<} a (x \in T) \Leftrightarrow c \overset{x,M}{<} b \stackrel{def N}{\Leftrightarrow} c \overset{x,N}{<} b \Leftrightarrow a \overset{x,N}{<} b (\Leftrightarrow x \in T)$$

$$\stackrel{a*b}{\underset{N}{\Rightarrow}} a \underset{N}{<} b$$

$$a \text{ z } \forall_{x \in W} c \overset{x,N}{<} a \stackrel{(P)}{\Rightarrow} c \underset{N}{<} a$$

Wobec tego z (I) $\Rightarrow c \underset{M}{<} b$

$$(2.2) M : x \in T \Leftrightarrow a \overset{x,M}{<} c \text{ Czy } a \underset{M}{<} c$$

Rozważmy N : $a \overset{x,N}{<} b \overset{x,N}{<} c$ gdy $a \overset{x,M}{<} c (\Leftrightarrow x \in T)$ $b \overset{x,N}{<} c \overset{x,N}{<} a$ gdy $c \overset{x,M}{<} a$ reszta dowolnie

$$\forall_{x \in W} b \overset{x,N}{<} c (x \in T) \Leftrightarrow a \overset{x,M}{<} c \stackrel{def N}{\Leftrightarrow} a \overset{x,N}{<} c \Leftrightarrow a \overset{x,N}{<} b (\Leftrightarrow x \in T)$$

$$\stackrel{a*b}{\underset{N}{\Rightarrow}} a \underset{N}{<} b$$

$$a \text{ z } \forall_{x \in W} b \overset{x,N}{<} c \stackrel{(P)}{\Rightarrow} b \underset{N}{<} c$$

Wobec tego z (I) $\Rightarrow a \underset{M}{<} c$

Lemat 2.4

$$Z: T \in W \exists_{a,b,a \neq b} a \underset{T}{*} b \Leftrightarrow \forall_{c,d,c \neq d} c \underset{T}{*} d$$

D: (wynika bezpośrednio z lematu wcześniejszego, ale formalny dowód)

$\Leftarrow$ oczywiste

$\Rightarrow a \underset{T}{*} b, c \neq d$ (1) $c = a, d = b$ OK (2) $c \neq a, d = b$ wynika z (2.1) (3) $c = a, d \neq b$ wynika z

$$(2.2) (4) c \neq a, d \neq b (4.1) a \underset{T}{*} b \stackrel{(2.1)}{\Rightarrow} c \underset{T}{*} b \stackrel{(2.2)}{\Rightarrow} c \underset{T}{*} d \text{ (jeśli } c \neq d) (4.2) b = c a \underset{T}{*} b \stackrel{(2.2)}{\Rightarrow} a \underset{T}{*} d \Rightarrow c \underset{T}{*} d$$

$$\text{(jeśli } a \neq d) (4.3) a = d, b = c \#K \geq 3 e \neq a, b, c, d a \underset{T}{*} b \stackrel{(2.2)}{\Rightarrow} a \underset{T}{*} e \stackrel{(2.2)}{\Rightarrow} c \underset{T}{*} d$$

Lemat 2.5

$$S \subset W, S \neq \emptyset \exists_{a \neq b} a \underset{S}{*} b \Rightarrow S \in D$$

$$M \in \Sigma, p, q \in K, \forall_{x \in S} p \overset{x,M}{<} q \stackrel{?}{\Rightarrow} p \underset{M}{<} q$$

$$T := \{x \in W : p \overset{x,M}{<} q\} S \subset T$$

1. $T = S$ 2. $T = W$ 3. $W = S \cup (T \setminus S) \cup (W \setminus T)$ przy czym $(T \setminus S), (W \setminus T) \neq \emptyset$

$$(1) a \underset{S}{*} b (\text{lema 3}) \Rightarrow p \underset{S}{*} q \Rightarrow p \underset{M}{<} q$$

$$(2) (P) \Rightarrow p \underset{M}{<} q$$

(3) $c \in K, c \neq p, q$ Definiujemy N

$x \in S p \overset{x,N}{<} c \overset{x,N}{<} q$ $x \in (T \setminus S) c \overset{x,N}{<} p \overset{x,N}{<} q$ $x \in (W \setminus T) c \overset{x,N}{<} q \overset{x,N}{<} p$ reszta dowolnie

$$\forall_{x \in W} c \overset{x,N}{<} q \stackrel{(P)}{\Rightarrow} c \underset{N}{<} q$$

$$x \in S \Leftrightarrow p \overset{x,N}{<} c$$

$$\text{Zał: } a \underset{S}{*} b \stackrel{L3}{\Rightarrow} p \underset{S}{*} c \stackrel{def???}{\Rightarrow} p \underset{N}{<} c \Rightarrow p \underset{N}{<} q$$

$$\text{WN: } T = \{x \in W : p \overset{x,N}{<} q\} \text{ i } p \underset{N}{<} q \Rightarrow p \underset{T}{*} q \Rightarrow p \underset{T}{*} q \Rightarrow p \underset{M}{<} q$$

Wracając do Twierdzenia arrowa

Dowód końcowy:

$T \subset W$ czy $T \in D$ lub $W \setminus T \in D$?

Weźmy $a, b, c \in K$ (różne), $M \in \Sigma$

$x \in T : c \stackrel{x,M}{<} b \stackrel{x,M}{<} a$ $x \in W \setminus T : a \stackrel{x,M}{<} c \stackrel{x,M}{<} b$ reszta dowolnie

$\forall_{x \in W} c \stackrel{x,M}{<} b \stackrel{?}{\Rightarrow} c \stackrel{M}{<} b(\Delta)$

Są 3 możliwości

(1) $b \stackrel{M}{<} a$ (2) $a \stackrel{M}{<} b$ (3) a, b w tej samej klasie równoważności

(1) $\Rightarrow b \stackrel{M}{<} a \Leftrightarrow x \in T \Rightarrow b \stackrel{L_1}{**}_T a \stackrel{L_4}{\Rightarrow} b \stackrel{L_4}{*}_T a \stackrel{L_4}{\Rightarrow} T \in D$

(2) $\Rightarrow a \stackrel{x,M}{<} b \Leftrightarrow x \in W \setminus T \Rightarrow a \stackrel{L_1}{**}_{W \setminus T} b \stackrel{L_4}{\Rightarrow} a \stackrel{L_4}{*}_T b \stackrel{L_4}{\Rightarrow} W \setminus T \in D$

(3) $\stackrel{(\Delta)}{\Rightarrow} c \stackrel{M}{<} a$ wtedy mamy: $c \stackrel{x,M}{<} a \Leftrightarrow x \in T \Rightarrow c \stackrel{L_1}{**}_T a \stackrel{L_4}{\Rightarrow} c \stackrel{L_4}{*}_T a \stackrel{L_4}{\Rightarrow} T \in D$

□

Wniosek 2.10.1

Założenia: $\#W \geq 3, \#K \geq 2, W$ skończony. Jeśli $f : \Sigma \rightarrow S(K)$ spełnia (p) i (I), to $\exists_{w \in W} \forall_{M \in \Sigma} M(w) = f(M)$.

D: Jeśli W jest skończony, to $\exists_w \{w\}$ spełnia warunek (DEC). Wówczas:

$$\forall_{a,b \in K} \forall_{M \in \Sigma} (a \stackrel{w,M}{<} b \Rightarrow a \stackrel{M}{<} b).$$

□

Wniosek 2.10.2 (Twierdzenie Arrowa, 1950)

Założenia: $\#W \geq 3, \#K \geq 3, W$ skończony. Jeśli metoda porządkowa (MP) spełnia zasadę Pareto oraz IIA, to MP jest dyktaturą porządkową.

D: Z poprzedniego wniosku wynika, że dla w , dla którego $\{w\}$ jest zbiorem decyzyjnym, w jest dyktatorem.

Zadanie 4

Sprawdzić, czy

$$F := \{B : B \supset A\}$$

jest filtrem (lub ultrafiltrem).

Zadanie 5

Sprawdzić, czy następujące zbiory są filtrami:

a) $F_1 = \{D : \exists_{E \in S} E \subset D\}$

b) $F_2 = \{D : \exists_{E \in S} D \subset E\}$

3 Deser

W sumie to deseru jeszcze nie ma, ale ma być na ostatnim wykładzie!!!

Egzamin stępnie środa 29 stycznia 11:00